

ble, però insegur (veg. infra).

BRISA, «mot rústic», només el presenten com a llatí l'hispanic Columella, per a 'vi segon, reví o resai-gües' (12.39.2; Wölfflin, *ALLG* XII, 382), i algunes glosses («στέρμυλον» 'pinyola d'olives, de raïms'; *CGL* II, 437.6; 496.36; «granum uvae» II, 570.24; *Schol. Pers.* I, 76); i com que no ha deixat descendents romànics fora de l'Orient peninsular, sembla ser mot més hispànic que llatí; per tant hem d'acollir amb escepticisme l'etimologia que Brüch, *Idg. Fgn.* 10 XLI, 196ss., va atribuir-li (tot i que ha estat acceptada generalment: Sloty, *ASNSL* CXLVII, 275; Skok, *ZRPb.* L, 517-8; Walde-H.; Ernout-M.; Pok., *IEW*, 144): vindria d'un βρῦτσα o βρῦττα, aplicats per Ateneu i Galè com a 'brisa de raïm' o bé 'pinyola'; i derivats de βρῦτον 'espècie de cervesa' (també en Ateneu i en un fragment de Sòfocles), com a mot traci. En tot cas només es podria admetre en el sentit que són dos mots d'origen comú, i no pas derivats l'un de l'altre.

Del mateix origen que βρῦτσα sembla ser l'alb. *bersi* 'brisa de raïm o de pinyola', d'on el sber. i eslovè *bër-sa* 'tartre', *bîrsa* 'fargalada del vi',⁴ sber. *brsata* 'floridura del vi'. Hi ha un contacte possible entre el substrat ibèric i l'íliri, pel sorotàptic (MzPi., Pok.), i de fet Pok. (*IEW*, 144) parla de *brisa* com d'un nom vèneto-messapi. Pel costat sorotàptic també podríem suggerir si hi ha relació amb el lit. *brėziu*, *brėšti* 'gratar', iteratiu de *braizai*; cf. el derivat *su-brėžti* 'csgarrapar', *wėida* *subrėže* 'les branques dels arbustos) li esgarra-paven la cara (al caminant)' (en un conte popular lituà, Völkel, *Lit. Handbuch*, 89.3; d'altra banda l'hitita *parš-* 'rompre', i amb el sufix *-ur* (propí de l'hitita), *pašur* 'engruna'; veg. molts exs. de *-ur* hitita en Benveniste, *Orig. de la formation des Noms en Indoeur.*, 37 (i Pok., *IEW*, 817.2, per a l'hitita *parš-* 'partir, trossejar', cf. 141.28, i per a d'altres mots hitites d'aquest tipus fonètic, 133.7, 128.14, 114.8).

En definitiva, però, i tot comptat i debatut, em sembla el més probable, que, essent un mot conegut gràcies a Columella i aquells escolis, vingui del celto-llatí BRISARE = fr. *briser*, com sigui que Columella, si bé era nat a Cadis, també freqüentà la Celtibèria, i presenta bastants mots d'allà; i en els mateixos escolis de Persi on hi ha *brisa*, trobem també *brisare* en el sentit de 'premsar el raïm amb els peus per fer vi'⁴⁵ (veg. en el mateix sentit *DCEC* i Whatmough, *Dial. of Anc. Gaul*, p. 86). Això seria una manera d'identificar el nostre mot amb l'oc. ant. i dial. *briza*, *briso*, 'molla, engruna, miqueta', per al qual veg. Rayn. i *TdF*.

En fi, observo que entre aquesta nissaga cèltica, i el parentiu amb els mots indoeuropeus orientals abans citats, la incompatibilitat no és més que relativa, car aquells i el cèltic poden venir d'una comuna arrel indoeuropea *BRI-*, amb diferents amplificacions consonàntiques, -s-, -g-, -r-...

DERIV.: Manhego *embrisar*. *Brisassa*. *Vi brisat*.

¹ s. v. *raym* només «rapa de raym fonyat o sense grans: *scapus*; *brisa* de raïms premsats: *brisa*, *vinacea*; *tortivae uvae scapus*». — ² Ús especial que

sembla ser propi de la zona cap a la Manxa, car també el dóna en castellà el *DHistAcEsp.* — ³ Encara dos més en el *DHistAcEsp.*, una també aragonesa; i l'altra, conté així mateix mots de l'Orient hispànic (*Cirurgia* de Vigo). — ⁴ Poca relació pot haver-hi amb el port. dial. *balsa* «folhelho das uvas que fermenta no mosto ou lagar» (a Alandroal, Centre-Est de l'Alentejo, Leite de V., *RLus.* IV), però potser no n'hi manca alguna (veg. ací *BASSA*).

Brisca, *briscaire*, V. *bescambrilla* *Briscanya*, *briset*, *brisquet*, V. *brisa* I

BRISTÓ i BRITANY, antigues vestidures de roba o de pells que es tenien per procedents de les terres britàniques, i que es devien anomenar per llur origen, segons noms de lloc d'allà. □ *1.ª doc.*: *bristons*, doc. de 1438; *britanys*, doc. de 1401-09 (*DBal.*).

Assenyallem aquest origen breument, limitant-nos a remetre als articles respectius dels *Dag.* i *AlcM.* Sobretot és explícit el text de la disposició de 1438 publicada en les *Memòries* de Capmany: «totom qui obrerà la dita lana anglesa e volrà fer *bristons* o altra qualsevol ley de drap no pentinat». Com que el nom d'aqueixa roba és corrent en la documentació, l'erudit Ant. de Bofarull va usar-lo en qualitat de terme caracteritzador (però mal llegit com a *briscó* en els docs. que manejava) en l'*Orfaneta de Menargues*. El nom del *bristó* deu referir-se a la ciutat de Bristol, que fou el principal centre de producció i exportació de llana anglesa en els Ss. x-xv, i degué ser per tant un dels principals centres europeus de fabricació de teixits de llana. Sembla que en el doc. del S. xv citat (de l'obra de Montalto sobre la Cort del Magnànim) per *AlcM.*, «*Bristonj de Anglaterra*», el mot figurei com a nom de la ciutat mateixa i ja no dels teixits.¹

¹ És veritat que no correspon això a la forma etimològica del nom de Bristol (ags. *Brycgstow*), però es deu tractar d'una forma falsament llatinitzada o catalanitzada d'aquest nom, sigui a causa dels noms de l'Avon i de Clifton, inseparables del de Bristol, sigui a causa dels infinits noms de lloc anglesos en *-ton* i *-ston(e)*.

Britjó, V. *burxar*

BRIU, 'energia, animació', mot antic i clàssic — conservat dialectalment en el Rosselló, i en forma alterada, *brillo*, en l'ús vulgar general—, del cèlt. *BRĪGOS, mot supervivent avui en les llengües cèltiques insulars: britònic *brī* 'estima, dignitat, honor', en goidèlic en forma femenina (*BRĪGĀ): irl. ant. *brīg* 'força, potència', gaèlic 'substància, essència, saba'. □ *1.ª doc.*: S. XIII (mitjan o segon quart), G. de Cervera.

Prevenint de la fatalitat de la mort moral que està a l'aguait de les nostres ànimes: «forts causa és, e dura, / que morts àn vius sobrant [jugant alhora amb el doble sentit de *mort* com si digués 'que un mort vagi vencent els vius']: / lo coloms guard' e'l riu / l'ombra de l'esperver: / ans que perdes ton *briu*, /